

A. P. Potapov

(09.02.2005)

Hayatlarını çalışarak kazanan Altay Halkının içinde onları sömüren insanlar da vardır. İşte bu insanlar yani Şamanlar, Altay Halkından ruhlar için atlarını, hayvanlarını ve koyunlarını kurban etmelerini talep ederek onları zor bir duruma düşürürler, hatta bazı insanlar'ın bu talepleri karşılamak uğruna iflas ettikleri dahi görülmüştür.

Şamanlar kurbanlığı çeşitli nedenlerle sebeplerle talep ediyordu bu sebepler: İnsanların hastalığında, mallarının azalmasında, zanaatindeki başarısızlığında vb. Altaylı Şamanlar'ın bakış açısı, düşüncesi ilkel dinlerden kalmış. Şimdi ise Şamanlar bu düşüncelerden halkı sömürmek için faydalanmaktadır.

Şamanlar, hayatlarını çalışarak kazanan Altay Halkını gökte, yerde ve yeraltı dünyasında var olan iyi ve kötü ruhların karşısında ne kadar güçsüz ve çaresiz olduklarına inandırdı. İnsanların yaşamlarındaki her olayın neticelerini ruhlara bağlayarak ruhların hayatında her anında etkin rol oynadığını anlattı.

Ruhların en korkuncu ise yer altı dünyasında kara çamurdan yapılmış olan sarayında yaşayan Erliktir.

Onun çenesi iki büyük gemiye benzer, vücudu tüylü, sakalları ise etrafa sallanmaktadır. Bıyıkları ise kulaklarına kadar gelir. Erliğin Kara Boğası vardır ve onun üstüne binerek yer altı dünyasında dolaşmaktadır. Erlik, her sabah dumanla kaplı bir gölden insan kanı içer. Erlik, en korkunç ve en büyük canavardır. O, Altaylılar'ın başarılı olmasına izin vermez ve Şamanlardan sürekli yeni kurbanlar talep eder. Altaylılar, Erlik'in oğullarının yönetimi ve faaliyetleriyle Rus yönetiminin faaliyetlerini karşılaştırarak Erlik'in oğulları için “ onlar bölgenin yöneticisidir.”[1] dediler.

Şimdi de bunların sebeplerini açıklayalım: Durumları iyi olan Altaylıların bile her yıl, bazı yıllarda ise üç defa, açık renkli ve genç (3-4) yaşlarındaki atlarını kurban vermeleri gerekirdi. Ailede birisi hastalanırsa, mallar azalırsa, işlerinde başarısız olurlarsa bu insanlar Şaman'ın emriyle

iflas edene kadar kurban keserlerdi. İşte bu iflas etme durumu çok sık olurdu ve bu durum 1930'lara kadar devam etti. Başka bir deyişle Şamanlar'ın sömürgecilik faaliyetleri tamamıyla sona erdirilene kadar.

Bir zamanlar "Kızıl Oyrot Gazetesi" Şamanların ayıplarını ve sömürü faaliyetlerini açıkça anlatmaktaydı. Ben de örnek olarak bu gazeteden bu konu hakkında yazılmış bir yazı S: 309 vereceğim : "Maymin bölgesinde Saydıs'ta yaşayan iki vatandaş bulunmaktadır. Bu insanlar Şamana inanıp bütün mallarını kaybetmişler. Onlardan biri Edokov Makar bir gün hastalandığında şaman'ı çağırmış ve iki sene içerisinde şaman'a kurbanlık olarak 12 hayvan, 25 kova bira, yaklaşık 30 pud (1 pud – 16.38 kg) ekmek vermiş. İkinci vatandaşın adı Dyadeyev Gavriil bütün hayvanlarını şaman'ın sözüyle kurban etmiş ve sonunda da kendisi de vefat etmiştir. Bu konuyu yazan muhabir bizim Altaylı arkadaşlarımız işte böyle iflas etmektedir demektedir.[2]

Çalışan, emeğiyle kazanan Altaylıları vermelerini istedikleri kurbanlıklarla iflas ettiren şamanlar; Altaylıların arasında son derece düzensiz olan yaşamlarıyla yine de kendilerine inandırmayı başarmışlardır. Kamlar'ın açıklamalarına göre bir adamın zengin olabilmesi ruhların isteğine ve verilen kurbanın sayısına bağlıdır. Örneğin, şaman'ın düşüncesine göre: kurbanlık hayvanların yavruları " İkinci Gökte" yani Ülgenya Tanrısına giden yoldaki "zengin Kayın" ağacının üstünde olmuştur. Şaman, Ülgenya'ya at kurban edildiği zaman onları uçurabilirmiş. Bundan şu sonucu çıkarabiliriz. Zengin sadece zengin adam olabilir. Fakirlerin ise zengin olabilmeleri olasılıkları yoktur. Çünkü, sadece zenginler mal, bira ve şaraplarla bol bol kurban sunabilirler ve yine ruhlardan her türlü esenliğin desteğini alabilirler (hayvan, iyi yayla vs.). Altaylılar'ın arasında Şamanizm böylece Zaysanlar'ın yani zenginlerin hizmetine sunulur olmuştur.

Şamanizm şüphesiz ki sömürgeciliktir. Çalışan emeğiyle kazanan insanlardan mal ve hayvan kurban etmesini isteyerek zor duruma düşürmektedir hatta onları iflas ettirmektedir. Ayrıca kurban edilen hayvanın etinden de aslan payını almaktadırlar. Tabi ki şaman'ın kazancı bununla da bitmemekte ve yaptığı ayin için de para alarak servetine servet katmaktadır. Emeğiyle çalışan Altaylıların, şamanlar için söyledikleri güzel bir atasözü vardır ve bu atasözü şamanların uygulamalarını da ifade etmesi bakımından önem arz etmektedir. "Hayvan hastaysa köpek şişman; İnsan hastaysa şaman şişman."

Tabi ki sadece sömürenler şamanlar değildir. Ayrıca 1904-1905 yıllarında ortaya çıkan Burhan Kültünün din adamları olan "yarlıkçı"lar da vardır. Onlar, Altaylıları sömüren Zaysanların-zenginlerin yakın ve sadık yardımcılarıdır. S: 310

Şamanlar (Kamlar)

A. P. Potapov tarafından yazıldı.

Yazarın adı: A. P. Potapov

Kitap adı: Akademiya Nauk SSSR Oçerki Po İstorii Altaytsev
Basım yeri ve yılı: Leningrad 1953
Çeviren: Engin Akgün Redaksiyon: Yrd. Doç. Dr. Ali Yaman

[1] A.V. Anohin. Materialı po Şamanstvu u Altaytsev, str.89.

[2] Benim çalışmama bakınız: “ Poyezdka v Kalhozi Çemalskogo Aymaka Oyratskoy Avtonomnoy Oblasti” (İzd. AH. SSR, L.,1932, str.44).